

KOKKO

2

1981

KOKKO 2/81 4.vsk

Julkaisija: Lapin Lintutieteellinen Yhdistys ry. Rovaniemi
Päätoimittaja: Jorma Halonen, Lempeä, 95700 Pello puh. 995-86154.
Toimitussihteeri: Jouni Aikio, Saamelaisalueen ammattillinen koulutuskeskus, 99870 Inari puh. 997-51209.
Talous- ja tilausasiat: Osmo Junila, Lapinkävijäntie 1 as. 2, 96100 Rovaniemi 10 puh. 991-20478.
Yhdistyksen osoite: PL 69, 96101 Rovaniemi 10.

Kansikuvan kotkan kuvasi Seppo Saari.

KONTTORIKONE
ITALIS

Pekankatu 8 96200 Rovaniemi 20
☎ 991 - 16 088

**TOIMISTOKONEIDEN
ERKOISLIIKKEESTÄ
TUNNETUT JA LUOTETTAVAT**
IBM ja ADLER kirjoituskoneet,
CANON elektronilaskimet,
PHILIPS sanelukoneet
CANON suolakopiokoneet, TEC-
kassakoneet, — Kopio- ja minis-
tuspalvelu, konehuolto

**SAMII
GIRJI oy**
99870 INARI
PUH. 997-51046

- kirjat, paperitavarat
- askartelutarvikkeet
- saamenkieleiset kirjat,
- äänilevyt ja kasetit
- kartat
- kiikarit, kompassit
- kalastusvälineet

Puheenjohtajan palsta

Kesä on tullut. Valtaosa muuttolinnuista on saapunut pesimäpiireilleen. Tosin myöhäisimpien tulijoiden perin puutteellisesti tunnettu kevätmuutto jatkuu ilmeisesti aina heinäkuun alkupäiviin asti. Kiireisimmät syysmuuttajat lienevät jo kaukana Lapin läänin rajojen eteläpuolelle!

Me pohjoisen ihmiset elämme joka tapauksessa kiihkeästi kesän kukeinta aikaa. Samalla, kun luonnossa käy sen päiväinen hyörinä: kaikki paikat ovat täynnä jälkikasvustaan huolehtivia lintuja.

Jostain syystä kesä ei alkuunkaan vedä vertoja keväälle, mitä tulee maastossa liikkuvien lintuharrastajien ja käytettyjen havaintotuntien määrään. Muutama luvan saanut rengastaja tosin huhkii yötä päivää, mutta enin osa meistä kokee jonkinlaisen lapahduksen käen kukuttua, tervapääskyn saavuttua ja lehtokertun jokelluksen alettua kuulua lehtomaisista maisemista.

En moiti ketään. Totean yain, että kesän mittaan jokainen linnuista kiinnostunut joka tapauksessa tekee ison joukon arvokkaita havaintoja. Ne pitäisi kirjata ensin omaan havaintovihkoon ja sitten yhdistyksemme havaintolomakkeelle. Lomakkeella voisi lukea esim. seuraavaa: "Yllättävän paljon tilitteja Pellossa; mm. Lempeässä Tornionjokivarressa kaksi reviiriä muutaman kilometrin päässä toisistaan." Tai: "Mehiläishaukka tyystin kateissa - ei ensimmäistäkään havaintoa."

Jokaisesta löydetyistä pesästä pitäisi täyttää ns. pesäkortti (tästä oli lähempi ohje jossakin aikaisemmassa Kokossa). Näin päästäisiin siihen, että vähitellen tutkijoiden käytössä on edustava kokoelma lintujen pesintätietoja myös Lapin läänistä, joka tähän asti on ollut vähän heikosti edustettuna tässä hienossa pesäkorttiaineistossa.

Sekä kesäajan havaintolomakkeet että pesäkortit on lähetettävä Osmo Junilalle, joka huolehtii tietojen arkistoinnista yhdistyksemme käyttöön. Pesäkortit hän luonnollisesti lähettää eteenpäin Helsingin yliopiston eläinmuseoon.

Toisaalla tässä lehdessä on lyhyt selostus Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton (LYL) harrastajatutkimusaiheista. Mikäli jokin niistä sopii sinulle, tartu toimeen!

Yhdistyksemme talous (lähinnä tämän Kokon toimittaminen) vaatii kokennusta. Pyri saamaan linnuista kiinnostuneita tuttaviasi uusiksi jäseniksi. Jäseneksi pääsee maksamalla yhdistyksen tilille 30 tai 15 mk (jälkimmäinen koskee koululaisia ja opiskelijoita)

(postisiirtotili Ro 395 78-6, Lapin Lintutiet. Yhd. PL 69, Roi 10).

Lyl:n harrastajatutkimukset 1981

Jorma Halonen

Edellisvuosien tapaan Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto (LYL), johon myös meidän yhdistyksemme kuuluu, on nimennyt joukon valtakunnallisia harrastajien suoritettavaksi tarkoitettuja tutkimuksia.

Kukin osallistuu näihin parhaan halunsa ja kykynsä mukaan. Toivon ainakin, että useimmat osallistuvat ainakin yhteen tutkimukseen.

Aiheet ovat seuraavat.

1. KOSKIKARA

Tarkoituksena on tänä kesänä selvittää lajin pesintää mahdollisimman tarkoin ja ensi talvena puolestaan lajin talvehtimista ja muuttoa. Siellä, missä lajia kesällä esiintyy, kannattaa tehdä monta retkeä pesimäpuroille ja -koskille ja hankkia runsaasti havaintoja. Talvikaudella seurataan ainakin yhden puron vaiheilla karojen määrän vaihtelua kuukausittain ja pyritään saamaan selville lajin saapumisajankohta syksyllä ja lähtöaika keväällä. Lisäksi yritetään selvittää mahdollisimman tarkoin koskikarojen kokonaismäärä kullakin paikkakunnalla. Tulokset lähetetään Heikki Uotilalle yhdistyksen osoitteeseen.

2. PÖLLÖT

Kaikki pesimäaikaiset havainnot kerätään varsinkin kolopesijöistä, huuhkajasta ja nyt erityisesti sarvipöllöstä (jota tosin ei täällä juuri ole). Varmat pesimistiedot ovat arvokkaimpia. Tietoja kokoaa yhdistyksemme pöllövas- taava Onni Ylimaunu (os. Parasniementie 8, Tornio).

3. SOIDEN LOKKILINNUKSET

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lokkisoiden määrä ja näillä soilla pesivän loppilinnuston koostumus. Myös negatiiviset tiedot tärkeitä (esim. tieto, että jollain sopivalla suolla ei ole loppilintuja, on arvokas). Tiedot Matti Melalle (os. 95900 Kolari).

4. KAAKOPAIKKA- ja TURKISTARHALINNUKSET

Tätä työtä tehdään lähinnä Rovaniemellä ja Pellossa, mutta myös muualla voidaan tehdä kaakopaikkalinnuksen selvityksiä (lähinnä ruokailevien varis- ja loppilintujen osalta). Jukka Jokimäki toimii yhdyshenkilönä.

5. LINJALASKENNAT

6. TUULIHAUKKA

Kemintie 6 Tornio 2
Puh. 446 985

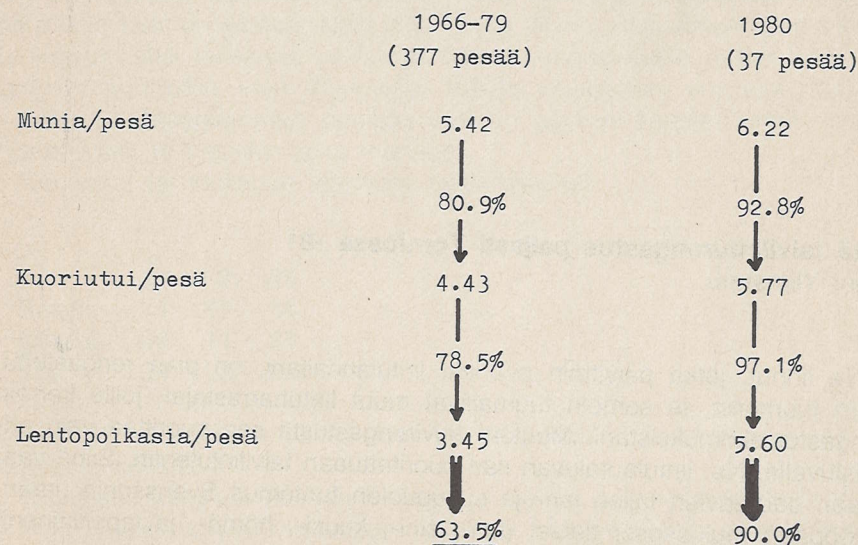
Lintukesä 1980 Kilpisjärven biologisella asemalla

Antero Järvinen & Hannu Pietiäinen

Enontekiön suurtuntureista komeimman, Saanan juurella sijaitsevaa Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologista asemaa on perinteisesti totuttu pitämään 'hiiriasemana', sopuli- ja myyrätutkijoiden tukikohtana. Viime vuosina toiminta on kuitenkin painottunut entistä voimakkaammin lintumaailman suuntaan, pikkujärsijöitä, kaloja, selkärangattomia, sieniä ja kasvejakaan unohtamatta. Tässä kirjoituksessa kerromme lyhyesti kesän 1980 lintututkimuksista, joihin osallistuivat myös Leena Järvinen, Mikko Pryl ja Ari Rajasärkkä.

Kuten muistamme, mennyt kesä oli Lapissa poikkeuksellisen lämmin. Lintujen pesintään tällä oli luonnollisesti suotuisa vaikutus, sillä normaaleina kesinä esim. takatalvet ja kylmät sääjaksot laskevat pesintätulosta. Kilpisjärvellä 15 vuotta kestäneen kololintututkimuksen aikana ei milloinkaan aikaisemmin ole todettu niin hyvää pesintätulosta kuin 1980. Tilannetta kuvaa hyvin, jos vertaamme kirjosiippoaineistoa vuosien 1966-79 pitkäaikaiseen keskiarvoon:

Edellisessä numerossa, 1/81, oli valitettavasti tämä kaavio tipahtanut pois Kilpisjärven biologisen aseman toimintaa koskevasta artikkelista. Kaavio kuvaa kololintututkimuksen tuloksia kirjosiippoaineiston osalta.

Kiirunan esiintymisestä Yllästunturin alueella.

Heikki Eeronheimo

Matti Mela

Kiirunan esiintymisen eteläraja Länsi-Lapissa on huonosti tunnettu, ja tiedot pohjautuvat suurimmaksi osaksi vanhoihin, vuosisadan alkupuolen havaintoihin. Pohjolan Lintujen mukaan Munsterhjelm tapasi 1910-luvulla kiirunan pesivänä sekä Yllästunturilla että viereisellä Kuertunturilla. Lisäksi Hellemaa havaitsi poikueen v. 1933 Ylläksellä. Helmikuussa 1980 oli 7 linnun parvi (ainakin 4 urosta) Ylläksen metsävyöhykkeellä n. 500 metriä paljakka-alueen reunasta. Osa linnuista oleskeli koivuissa 1-5 metrin korkeuksilla, eräs jopa kookkaan männyn latvaosassa.

Kymmenen kiirunan parvi tavattiin seuraavana vuonna 14.3.81 koivu-vyöhykkeen yläosassa. Myös tällöin osa linnuista oleskeli puissa (tunturi-koivuissa). Linnut suhtautuivat varsin tyynesti muutaman metrin päässä oleviin laskettelijoihin. Pohjolan Lintujen mukaan kiiruna voi lumisina talvina vaelttaa paljakalta koivu-vyöhykkeelle. Tähän vaikuttanee eniten varpukasvillisuuden peittyminen lumeen paljakalla.

Kesäisiä kiirunahavaintoja Ylläkseltä ei ole viime vuosilta, joten lajin pesiminen on epävarmaa. Toisaalta kiirunan pohjois-etelä -suuntaisista vaelluksista ei ole tietoja, joten talvihavainnot viittaavat paikallisen kannan olemassaoloon.

Mitä talvilinturengastus paljasti Torniossa -81

Onni Ylimaunu

Ne linnut, jotka päivittäin pyörivät lintulaudallani, on pian rengastettu. Näin tuumailin, ja samoin tuumailivat muut lintuharrastajat, joille kerroin rengastusaikomuksistani. Muuten: talvirengastusta saa suorittaa vain erikoisluvalla. Ns. lintulautaluvan saa suoritettuaan talvilintutentin. Siinä vaaditaan seuraavien lajien iän- ja sukupuolen tuntemus Svenssonin määrittysoppaan mukaisesti: tiaiset (tali-, sini-, kuusi-, hömö-, ja lapintiainen), mustarastas, viherpeippo, punatulkku, varpunen ja keltasirkku.

Talvilintutentissä on 30 näytettä (nahkaa), joista vähintään yhteensä 20 on talitiaisista, sinitiaisista, keltasirkkuja, viherpeippoja ja punatulkkuja. Yhden näytteen määrittämiseen on aikaa 3 min. Svenssonia saa käyttää tentissä apuna. Hyväksytyssä tentissä saa olla enintään 6 virhepistettä. Virheitä ropisee seuraavasti:

- virheellisesti määritetty sukupuoli = 3 vp
- virheellisesti määritetty ikä = 3 vp
- määrittämättä jätetty sukupuoli = 1 vp
- määrittämättä jätetty ikä = 1 vp

Se tentistä.

Talvella rengastettaessa tulee olosuhteet ottaa huomioon vielä enemmän kuin kesäaikana, jolloin päivä on pitkä. Talvipäivät ovat lyhyitä ja kylmiä, joten ruoanetsintään kuluu koko päivä, eikä lintuja silloin voi häiritä pitkään. Suurta harkintaa vaatii koko touhu. Mutta hauskaa ja mielenkiintoista se sitten onkin.

Minä rengastin Tornion Pirkkiössä omakotitaajaman keskellä omakotitalon pihalla. Monet käsitykset saivat uutta väriä ainakin talvella -81, miten lie jatkossa?

Esim. talitiaisen kohdalla ajattelin, niinkuin muutkin, että samat 10 tinttiä koko talven käyvät hakkaamassa auringonkukansiemeniä ikkunani alla. Asia ei olekaan niin yksioikoinen. Ainakin seuraava tukee jotakin muuta olettamusta. Näet, kun olin rengastanut tinttejä yhtenä päivänä, niin seuraavana aamuna syömässä olikin aivan puhdaskoipisia tinttejä, jotka voin taas rengastaa. Näin jatkui koko talven. Pakostakin tulee siihen tulokseen, että talitiaisit vaelsivat. 62:sta rengastetusta talitiaisesta tuli takaisin kontrolliin vain 7 yksilöä. Vakaa käsitykseni on, että vaellus suuntautui Sveamamman puolelle lihaviin pöytien äärelle, sinne minne monet Matit ja Liisatkin ovat menneet.

Verkkoon tai loukkuun jääneistä talitiaisista oli:

	2v	+2v	yht.
Koiras	14	17	31
Naaras	20	11	31
Yht.	34	28	62

Kesän 80 lähipönttorengastuksista tuli kontrolleja 4 poikasista ja vain 1 vanhasta tintistä.

Talitiaisit häipyivät pesäreviireilleen ja metsiin pois syöttölaudoilta 29.3. Hömötiaiset tulivat lintulaudalle 30.1 ja häipyivät 18.2, jonka jälkeen niitä ei syömässä näkynyt. Sain kiinni 5 yks., joista 4 oli 2v ja 1 oli +2v.

Punatulkun kohdalla kävi samoin kuin talitiaisen. Naapurini sanoi samojen punatulkkujen pyörivän päivästä päivään lintulaudalla. Oikoilin vähän käsityksiä; Joka päivä sinulla on uudet punatulkut syömässä. Hän vähän hölmönä katseli:- Miten niin uudet?

Koko talvena rengastin 109 punatulkkuja ja joka päivä oli paljasjalkaiset syömässä. Vain 4 aikaisemmin rengastamaani sain kontrolliin koko talvena:

rengastuspv	kontr.pv
10.2	19.2
10.2	13.2 ja 14.2
13.2	19.2

Käsien kautta menneet iältään ja sukupuoleltaan:

	2v	+2v	yht
Koiras	43	22	65
Naaras	35	9	44
yht	78	31	109

Punatulkut häipyivät lintulaudoilta 22.3

Varpusia sain yht. 10, joista 7 koirasta ja 3 naarasta. Varpuskoiraat ovat muuten paljon tyhmempiä kuin naaraat, jotka eivät tulleet syömään ollenkaan, jos huomasivat jotakin haisua pyyntitouhuista. Sitävastoin koiraat poukkosivat suoraan satimeen. Kontrolleja 10:stä tuli 2 yksilöä.

Ensimmäiset urpiaiset tulivat lintulaudalle 28.2. Rengastin niitä yht. 42 yks.. joista 3 palasi myöhemmin verkkoon. Ikäjakama oli:

	koiras				
+1v	2v	+2v	+2v	yht.	
26	7	4	5	42	

Urpiaiset häipyivät pihoilta 26.3.

Viherpeippoja talvehti Torniossa vain muutama, enkä niitä saanut. Vasta muuttavista linnuista 29.3 sain jonkun rengastettua. Samoin kävi keltasirkunkin kohdalla. Niitä talvehti n. 30, mutta sain kiinni vain 2 yks., olivat paljon viisaampia kuin pyytäjä. Kevätmuuton yhteydessä 10.4-2.5 rengastin 34 yks. naaraita 10 ja koiraita 24.

Ensimmäisenä rengastustalvenani tunsin itseni monesti moukaksi, kun olin turhaan yrittänyt saada satimeen lintuja, jotka nauroivat nokkaansa istuskellessaan korkeuksissa paljailla oksilla. Ähäkutti.

LAPIN LÄÄNIN LINTUTALVI 1980-81

Pentti Rauhala

Viime talvi voidaan liittää kovien talvien joukkoon. Alkutalvi oli harvinaisen ankara. Jo 11.11 alkoi kova pakkaskausi, joka jatkui lähes koko marras-joulukuun. Niinpä marraskuun keskilämpötila olikin koko läänin alueella 6-7 astetta ja joulukuun 4-6 astetta normaalin alapuolella. Ajan-kohtaan nähden lämpimintä oli tammikuussa, jonka keskilämpötila oli suunnilleen normaali. Helmikuu poikkesi taas kylmään suuntaan 2 astetta ja maaliskuu lopeteli talvea yhtä ankarasti kuin marraskuu oli sen aloittanut; 5-6,5 astetta normaalia kylmempänä. Lunta oli etenkin läänin eteläosissa poikkeuksellisen paljon; enimminkin Kemmin-Tornion seudulla yli 120 cm.

Talven erityispiirteitä

Alkutalven kovuudesta johtuen syysviivytelijoita nähtiin edellistalvea vähemmän. Kylmyys ei kuitenkaan kangistanut marjalintuja, joita hyvän pihlajamarjasadon houkuttelemana jäi koko läänin alueelle poikkeuksellisen paljon. Marjoja riitti tavallista pitempään, ja niinpä monin paikoin saatiin kirjata uusia ennätyksiä etenkin räkättirastaan ja taviokuuran esiintymisessä.

Ravintoa riitti myös kuusten latvuksissa. Runsaan käpysadon houkuttelemana risteili metsissä runsaasti tikkoja ja käpylintuja. Kuusten varistellessa lopputalvesta siemeniään hangelle ilmestyi joka paikkaan runsaasti urpiaisia, jotka elähdyttivät maisemaa marjalintujen hävittyä helmikuun lopulla ja maaliskuussa.

Pöllökannat olivat selvässä nousussa läänin eteläosissa. Erityisesti ilahdutti lapinpöllö, joita tavattiin enemmän kuin koskaan ennen. Sen esiintymisestä laadittaneekin eri katsaus, kun kaikki havainnot on saatu kootuksi. Hyvän pesintäkesän ansiosta myös tiaisten määrät olivat huipuluokkaa.

Talven aikana kiinnitti monin paikoin huomiota lintujen kuoleminen ruokintapaikoilla. Salmonellaksi todettu tuholainen iski ainakin Kemissä, Torniossa ja Pellossa. Useimmiten uhrina oli punatulkku, mutta myös kuolleita urpiaisia löytyi. Sietääpä siis pitää ruokintapaikka puhtaana ja rakentaa mieluummin sellainen automaatti, jota linnut eivät pääse sotkemaan ulostuksillaan.

Taulukoissa 1-3 esitetään talven lintulaskentojen tulokset. Kuusamon laskentoja ei ole huomioitu yhteismäärissä, koska se ei kuulu yhdistyksen toimialueeseen.

Lajikohtaisia poimintoja

SINISORSA. Talvehti ensi kerran Pellossa, missä 1 naaraspuuk. yks. vietti talvensa Sirkkakoskella (JH).

TELKKÄ. Roin mlk:n Vikajoella talvehti 2 yks. ja Oikaraisessa ja Olkakoskella nähtiin 2 yks. vielä joulun jälkeen (OJ).

ISOKOSKELO. Kemin Isohaaran voimalaitoksella talvehti 1 naaraspuuk. yks. (PR) ja Roin mlk:n Vikakönkäällä nähtiin 1 yks. vielä 31.1 (JJ).

KOTKA. Havaintoja ilmoitettiin seuraavasti (yhtä monta yks.): Tornio 1 nuori, Roin mlk 2, Kolari 3 ja Utsjoki 2.

KANAHAUKKA. Kemissä, Torniossa ja Rovaniemellä nähtiin "muutamia" pitkin talvea. Pohjoisin kanahaukka tavattiin Kittilässä joulukuussa (JT).

VARPUSHAUKKA. Nähtiin Torniossa ja Rovaniemellä "muutaman" kerran. Kemistä ilmoitettiin 12 havaintoa.

RIEKKO. Kanta kolmatta vuotta peräkkäin suunnilleen samalla tasolla tuskin puoltakaan vuosien 1973-74 huippuarvoista.

TEERI. Kanta edelleen nousussa, mutta vain vähän yli puolet vuosien 1973-75 määrästä. Suurimmat n. 50 yks:n parvet tavattiin Kemin Kivivanuorossa, Keminmaan Sompujärvellä ja Roin mlk:n Aittajärvellä. Pohjoisimmat teerit ilmoitettiin Kittilästä (JT).

METSO. Vähän koko läänin alueella.

PYY. Kanta lisääntynyt kanalinuista selvimmin. Pohjoisin pyy nähtiin tammikuussa Kittilässä (JT).

FASAANI. Kemin Karihaarassa 3.12. 1 yks. (PR) ja Tornion Kirkonmäellä 4.12. 1 yks. (OY). Mahdollisesti sama, sillä Karihaaran lintua ei nähty enää seuraavana päivänä. Kysymyksessä on ilmeisesti sama yksilö, joka mainittiin jo edellisessä talvikatsauksessa.

KESYKYHKKY. Rovaniemellä lähes 100 yks. (OJ). Ranuan Saariharjulla 24.2. 1 yks. (PI).

TUNTURIPÖLLÖ. Kemin Veitsiluodossa kevättalvella 1 yks. (RK).

PÖLLÖT. Läänin eteläosissa selvästi lisääntymässä, mutta pohjoisosissa on paikoin havaittavissa vähenemistä. Havaintoja ilmoitettiin seuraavasti: Hiiripöllö: Simo 5, Kemi 1, Tervola 1, Ylitornio 2, Roi+mlk "muutama" Kolari 2 ja Kittilä 2.

Varpuspöllö: Kemi 1 ja Kolari 1 (Kurtakossa 3.1)

Lapinpöllö: Simo 2, Kemi 3, Keminmaa 3, Tornio 11, Tervola 8, Ranua 1, Roi mlk 4, Pello 2, Kolari 5, Kittilä 1, Muonio 5 ja Utsjoki 1 (Leppälässä 28.2. (AV).

Helmipöllö: Pello-Rovaniemi linjan eteläpuolella runsaasti soidinhuutelijoi-
ta joulukuusta lähtien.

KÄPYTIKKA. Kanta huipussaan. Pohjoisimmat käpytikat ilmoitettiin Kittilästä (JT).

PIKKUTIKKA. Havaintoja ilmoitettiin seuraavat yksilömäärät: Tornio 1, Pello "jokunen havainto" ja Utsjoki 1.

POHJANTIKKA. Havaintoja seuraavasti: Kemi 1, Tornio 2, Ranua 1, Roi+mlk 13, Kolari 4 Kittilä 1 ja Utsjoki 1.

PALOKÄRKI. Kemi 3 ja Roi+mlk 4.

KORPPI. Roin suurin parvi 100, Kittilän 40 ja Utsjoen 25 yks. Kts. myös Pellon laskentoja.

NÄRHI. Pohjoisimmat havainnot: Kittilässä kerran tammi- ja helmikuussa (JT) ja Utsjoen Tenojoella 1 yks. 8.1. asti, jolloin kuoli (AV).

KUUKKELI. Tavattiin koko alueella Perämeren rannikkoseutuja lukuunottamatta.

TIAISET. Hyvän pesintäkesän ansiosta kannat huipussaan.

Talitiainen: Ei tavattu Utsjoella (JA).

Sinitäinen: Kemissä talvehti 20-30 yks., Torniossa "muutama" ja Roin Korkalovaarassa 1 yks. (nähtiin 16.2. ja 26.2. JJ).

Kuusitainen: Tavattiin vain Kemin-Tornion alueella.

Töyhtötiainen: Vahvin kanta edellisvuosien tapaan Pellon-Rovaniemen seutuvilla. Pohjoisin havainto: Kittilässä 21.12. 1 yks. (JT).

Lapintäinen: Utsjoella yleisempi kuin hömötiainen (AV).

PUUKIIPIJÄ. Talvehti hyvin vähälukuisesti ilmeisesti vain Kemin-Tornion alueella.

KOSKIKARA. Talvehtimispaikkoja: Ranuan Piittisjärvi 1, Ylitornion Pessalompola n. 15, Roin mlk:n Raudanjoki 31.1. 21 (JJ), Pellon Sirkkakoski 7 ja Konttajärvi 1, Kolarin Äkäsmylly 1 ja Valkeajoki 1. Torniossa ja Utsjoella nähtiin viimeiset joulukuussa. Ensimmäinen kevätkuuttaja tavattiin Kemissä 15.2. ja Utsjoella 27.2.

RÄKÄTTIRASTAS. Ainutlaatuinen räkätitähti: Kemin Karihaarassa vielä 29.1. 800:n parvi (PR), helmikuun puolivälin jälkeen enää muutamia, Tornion Pirkkiössä 11.1. 800 (OY), Rovaniemellä vielä helmikuun alkupuolella runsaasti, Pellossa 1-2 yks. monessa kylässä läpi talven, yhteensä 5-10 yks., Kolarissa pitkin talvea alle 5 yksilön parvia, Kittilässä tammikuussa 1 ja helmikuussa 4 havaintoa sekä Utsjoella 1 yks. vielä 28.2. (JA).

PUNAKYLKIRASTAS. Muutama yritti talvehtimista. Kemissä vielä 14.1. 5 yks. (JK) ja Roin Korkalovaarassa 18.2. 2 yks. (HJ). Läpi talven selviytymistä ei ole koskaan varmistettu.

MUSTARASTAS. Tornion Oxössä talvehti 1 yks. (E&PA). Toinen onnistunut talvehtiminen Lapin läänissä.

HIPPIÄINEN. Ei talvehtinut.

TILHI. Poikkeuksellisen runsaasti. Suurimmat parvet: Kemi 19.1. 1500, Tornio 23.1. 6000 (OY/suurin läänin alueella tavattu tilhiparvi), Roi 17.2. 1000, Kemijärvi 3.1. 3000, Pello joulukuun alussa 200, Kolari 50 ja Kittilä joulukuussa 70. Utsjoella ensimmäiset tilhet nähtiin vasta 24.2. Pieniä tilhiparvia Kemissä, Torniossa ja Roissa suurimmillaan 50-70 yks. nähtiin vielä maaliskuussa.

LAPINHARAKKA. Pellon Turtolassa talvehti 1 yks. (MK ym.). Suomen pohjoisin talvehtiminen! Simon Maksniemessä oli 1 yks. vielä 14.12. (AL).

KOTTARAINEN. Kemin Kivikolla talvehti 1 yks. 18.12. asti kottaraisia oli 2 yks. (PR).

VIHERPEIPPO. Kemin talvikanta n. 100 yks. ja suurin parvi 1.1. 33 yks. (OH), Roissa n. 50 yks. ja suurin parvi 16.2 18 (PP). Pohjoisin havainto: Pellon Nivanpäässä 28.1. 2 yks. (SN).

URPIAINEN. Läänin pohjoisosia lukuunottamatta urpiaisia tavattiin koko talven. Voimakas runsastuminen tapahtui koko läänissä helmikuussa, Kemissä 14.2. ja Kolarissa 20.2. Suurimmassa parvessa oli Keminmaassa 14.2. n. 1000 yks. (TJ). Rovaniemen ja Tornion suurimmat n. 200:n parvet nähtiin helmi-maaliskuun vaihteessa. Kevätlaskennassa urpiaisia tavattiin enemmän kuin koskaan ennen.

TUNDRAURPIAINEN. Roissa "muutamia", Pellossa helmi-maaliskuussa 1-2 yks. "silloin tällöin" ja Utsjoella "useita urpiaisparvissa".

PUNATULKKU. Pellon-Roin korkeudella ennätysmäisesti ja huippumääriä myös Kemin-Tornion alueella. Talvehtijoita tavattiin poikkeuksellisen pohjoisessa: Kittilässä ja Muoniossa "muutamia koko talven" (JT,MK), Utsjoella 27.12. asti 1 yks., tammi-helmikuussa ei yhtään, 1.3. 6 yks. (EA).

TAVIOKUURNA. Ensimmäisen kerran "miesmuistiin" läpi talven Kemissä, Torniossa 6.12. ja 23.1. 50, Roi 1.1. 15 sekä Pello 17. Pelloa pohjoisempaa ei talvehtimista ilmoitettu. Kevättalvella laji nähtiin ensi kerran Kittilässä 12.2. ja Utsjoella 15.3.

KÄPYLINNUT. Paljon Kemin-Tornion-Pellon-Rovaniemen alueella. Esim. Kemin Takajärvellä 19.1. 33 yksilön parvi (OH). Pohjoisimmat käpylinnut tavattiin Kittilässä, missä nähtiin muutamia koko talven (JT). Valtaosa tunnistetuista oli pikkukäpylintuja. Isokäpylintuja nähtiin "jonkin verran" Kemin, Roin ja Pellon seutuvilla.

PEIPPO. Kemissä (OH) ja Kuusamossa talvehti 1 yks. Torniossa oleskeli koiras vielä koko joulukuun (JY).

KELTASIRKKU. Rovaniemen talvikanta n. 50 yks. (OJ). Pohjoisimpana keltasirkku tavattiin Pellossa.

VARPUNEN. Rovaniemi tirsuttelee edelleen omassa sarjassaan. Kittilän suurimmassa varpusparvessa oli 50 yks. (JT) ja Utsjoen kk:ssa asusteli n. 10 varpusta (AV). Kts. myös Muonion laskennat.

TAULUKKO 1 Syyslaskennan tulokset Lapin läänissä 1980.

Laji	Kem	Tor	Ran	Roi	Pel	Sal	Muo	Uts	Kuu	Yht.	Yks/10km
Merimetso	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Sinisorsa	54	-	-	5	-	-	-	-	-	59	1,2
Tukkasotka	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Telkkä	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5	0,1
Alli	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0,0
Tukkakoskelo	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	0,0
Isokoskelo	3	-	-	1	-	-	-	-	-	4	0,1
Maakotka	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	0,0
Varpushaukka	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0,1
Kanahaukka	1	-	-	3	-	-	-	-	-	5	0,1
Riekko	6	6	-	10	3	2	4	2	3	33	0,7
Teeri	66	12	23	19	47	3	2	1	1	172	3,6
Metso	-	-	-	6	3	-	-	-	-	10	0,2
Pyö	14	4	-	10	-	-	-	-	-	28	0,6
Merilokki	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Harmaalokki	18	-	-	-	-	-	-	-	-	18	0,4
Kalalokki	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Kesykyhy	35	114	-	40	-	-	-	-	24	189	4,0
Hiiripöllö	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Käpytikka	38	20	1	31	11	1	1	1	-	103	2,2
Pikkutikka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Pohjantikka	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	0,0
Palokärki	5	1	-	1	-	-	-	-	-	7	0,1
Korppi	18	1	2	94	100	2	13	1	8	231	4,9
Varis	181	99	-	131	4	-	4	-	30	419	8,8

Harakka	256	309	9	420	131	4	30	2	101	1161	24,4
Pähkinähakki	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Närhi	9	1	2	18	-	-	1	-	-	31	0,7
Kuukeli	-	-	-	3	3	1	7	-	-	14	0,3
Talittainen	512	368	10	633	131	4	48	-	94	1706	35,9
Sinitäinen	3	-	-	1	-	-	-	-	-	4	0,1
Kuusitainen	16	4	-	-	-	-	-	-	-	20	0,4
Töyhtötainen	2	-	-	11	3	-	1	-	-	17	0,4
Lapintainen	2	-	-	16	6	3	11	3	-	41	0,9
Hömötäinen	228	148	9	266	117	7	13	7	52	795	16,7
Puukilpijä	3	7	-	2	-	-	-	-	-	12	0,3
Koskikara	-	-	-	3	1	-	3	1	-	8	0,2
Räkätirastas	1070	315	-	435	5	-	12	-	7	1837	38,7
Punakylkirastas	3	-	-	2	-	-	-	-	-	5	0,1
Mustapääkerttu	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	0,1
Hippiäinen	11	2	-	-	2	-	-	-	-	15	0,3
Niittykirvinen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Tilhi	206	135	-	115	107	-	19	-	224	582	12,3
Kottarainen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Viherpeippo	30	19	-	16	2	-	-	-	-	67	1,4
Urpainen	310	55	2	499	34	10	11	54	33	975	20,5
Punatulkuu	214	145	2	192	87	3	47	-	60	690	14,5
Taviokuurna	119	164	-	30	4	-	7	-	-	324	6,8
Pikkukäpylintu	34	1	-	76	17	3	-	-	-	131	2,8
Isokäpylintu	5	-	-	-	1	-	-	-	-	6	0,1
Käpylintulaji	195	22	-	24	14	-	-	-	-	255	5,4
Peippo	1	2	-	1	-	-	-	-	2	4	0,1
Järripeippo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0,0
Keitasirkku	17	18	-	50	5	-	-	-	5	90	1,9
Pulmunen	20	-	-	-	-	-	-	-	-	20	0,4

Varpunen	314	306	-	1257	98	2	68	1	424	2046	43,1
Pikkuvarpunen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Yhteensä	4029	2290	60	4434	939	45	303	73	1075	12173	
Yksilöitä/10 km	305	257	55	258	261	113	233	41	413	256	
Lajeja	43	30	9	39	25	13	20	10	16	55	

Reittien lukumäärä ja pituus:

Kemi 14/32, Tornio 13/89, Ranua 2/11, Pello 4/36, Rovaniemi 19/172, Salla 1/4, Muonio 2/13,

Utsjoki 2/18, Kuusamo 4/26

TAULUKKO 2. Joululaskennan tulokset Lapin läänissä 1980-81.

Laji	Kem	Tor	Ran	Roi	Pel	Sal	Muo	Uts	Kuu	Yht.	Yks/10km
Telkkä	-	-	-	4	-	-	-	-	-	4	0,1
Isokoskelo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Kanahaukka	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	0,0
Riekko	3	2	4	18	1	5	-	1	15	34	0,8
Teeri	29	9	1	53	11	-	-	-	50	103	2,3
Metso	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0,0
Pyy	3	1	-	5	-	-	-	-	-	9	0,2
Kesykyhky	47	31	-	62	-	-	-	-	27	140	3,2
Hiiripöllö	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	0,0
Käpytikka	28	17	2	37	12	1	-	-	1	97	2,2

Pohjantikka	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	4	0,1
Korppi	3	5	2	96	102	-	-	1	1	1	1	210	4,8
Varis	125	32	-	81	7	-	-	4	-	-	37	249	5,7
Harakka	225	333	4	299	135	2	13	-	-	-	75	1011	23,0
Närhi	5	3	2	8	6	-	-	-	-	-	-	24	0,5
Kuukkel	-	-	-	6	-	2	-	-	3	-	-	11	0,3
Talitiainen	380	209	9	365	105	5	10	-	-	26	1083	24,7	24,7
Sinitäinen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Kuusitäinen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Töyhtötäinen	2	-	-	3	6	-	-	-	-	-	-	11	0,3
Lapintäinen	-	-	1	16	4	7	-	-	8	-	-	36	0,8
Hömöttäinen	149	81	12	249	88	10	3	2	2	19	594	13,5	13,5
Tiaislaji	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	0,1
Puukiipijä	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0,1
Koskikara	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Räkättirastas	530	402	-	255	5	-	-	-	-	6	1192	27,2	27,2
Punakylkirastas	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	0,1	0,1
Tilhi	631	599	-	1119	144	-	-	-	-	1601	2493	56,8	56,8
Kottarainen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Viiherpeippo	26	9	-	2	-	-	-	-	-	-	-	37	0,8
Urpainen	651	155	-	208	8	-	8	39	39	4	1069	24,4	24,4
Punatulkku	348	201	-	373	94	6	4	-	-	88	1026	23,4	23,4
Taviokuurna	92	48	-	34	9	-	-	-	-	57	183	4,2	4,2
Pikkukäpylintu	1	32	-	79	1	-	-	-	-	-	113	2,6	2,6
Isokäpylintu	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	5	0,1

Käpylintulaji	99	56	-	8	3	-	-	-	166	3,8
Keltasirkku	28	5	-	29	1	-	-	-	63	1,4
Varpunen	327	180	-	1054	81	-	100	-	1742	39,7
Pikkuvarpunen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Yhteensä	3739	2415	38	4474	825	38	143	57	2213	11729
Yks/10 km	331	335	35	250	229	95	238	32	851	267
Lajeja	27	24	10	30	20	8	8	7	18	37

Reittien lukumäärä ja pituus:

Kemi 12/113, Tornio 10/72, Ranua 2/11, Rovaniemi 20/179, Pello 4/36, Salla 1/4, Muonio 1/6, Reittien lukumäärä ja pitoisuus.

Utsioki 2/18 ja Kuusamo 4/26

TAULUKKO 3. Uusintalaskennan tulokset Lapin läänissä 1981.

Laji	Kem	Tor	Ran	Roi	Pel	Sal	Muo	Uts	Kuu	Yht.	Yks/10km
Telkkä	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	0,1
Isokoskelo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Varpushaukka	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Kanahaukka	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3	0,1
Riekko	2	-	-	7	4	12	-	-	11	25	0,6

Teeri	-	13	-	37	-	-	-	-	-	50	1,3
Metso	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0,0
Pyy	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Kesykyhyky	-	61	-	59	-	-	-	13	-	120	3,1
Hiiropöllö	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0,0
Läpinpöllö	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0,0
Käpytikka	17	18	1	31	10	1	-	-	-	78	2,0
Pohjantikka	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	0,1
Palokärki	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	0,1
Korppi	2	8	2	115	23	-	-	-	-	150	3,9
Varis	48	47	-	88	1	-	-	13	-	186	4,8
Harakka	134	200	1	305	100	2	2	8	-	750	19,4
Närhi	-	6	2	3	1	-	-	-	-	12	0,3
Kuukeli	-	-	-	3	3	1	-	-	3	10	0,3
Talitiainen	197	479	3	550	48	4	13	-	56	1294	33,5
Sinitiaainen	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	0,1
Kuusitiaainen	3	3	-	-	-	-	-	-	-	6	0,2
Töyhtötiainen	-	-	-	15	-	-	-	-	-	15	0,4
Lapintiaainen	-	-	10	16	2	3	-	21	-	52	1,3
Hömötiainen	68	122	12	266	50	5	2	-	49	525	13,6
Puukiiپیچ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	0,0
Koskikara	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	0,1
Räkättirastas	25	7	-	15	2	-	-	1	2	50	1,3
Tilhi	58	73	-	14	16	5	-	-	8	166	4,3
Viherpeippo	13	16	-	18	2	-	-	-	1	49	1,3

Urpiaainen	2163	397	3	1933	87	1	10	53	9	4647	120,4
Tundraurpiaainen	-	-	-	7	-	-	-	-	-	7	0,2
Punatulkku	166	142	-	241	60	1	5	-	86	615	15,9
Taviokuurna	1	14	13	11	2	-	-	-	51	41	1,1
Pikkukäpylintu	2	2	-	74	6	7	-	-	-	91	2,4
Isokäpylintu	-	-	-	7	-	-	-	-	-	7	0,2
Käpylintulaji	60	30	4	18	29	-	-	-	-	141	3,7
Keltasirkku	7	39	-	29	1	-	-	-	8	76	2,0
Varpunen	52	244	-	1138	92	-	88	-	260	1614	41,8
Yhteensä	3025	1635	51	5009	539	42	128	78	659	10507	
Yks./10 km	364	287	46	281	186	105	213	43	253	272	
Lajeja	23	22	10	31	19	11	7	4	16	38	

Reittien lukumäärä ja pituus:

Kemi 8/83, Tornio 8/57, Ranua 2/11, Rovaniemi 19/178, Pello 3/29, Salla 1/4, Muonio 1/6, Utsjoki 2/18 ja Kuusamo 4/26.

Havaintojen suorittajat

KEMI, KEMINMAA ja SIMO: N. Finne, O&S. Heikkuri (OH), T. Herva, E. Huhta, J. Jaakkola, T. Julkunen (TJ), H&J&M. Juntti, M. Kamula, T. Karplund, K. Kehusmaa, R. Koskenkorva (RK), K. Kuure, J. Kärkkäinen (JK), A. Launimaa (AL), J. Lehto, R. Mattila, E. Nenola, J. Nyman, H. Pelkonen, P. Rauhala (PR), J&K&M. Soppela (MS), H. Takalo ja H. Torvela

TORNIO: E&P. Aho (EPA), A&M. Ahvenjärvi, V. Kantojärvi, T. Kulju, H. Liehu, H. Sankila, J. Sihvola, J&O. Ylimaunu (JY&OY), J. Ylipekkala ja E. Valtonen

TERVOLA: P. Ylimaunu (PY)

RANUA: P. Impiö (PI) ja T. Kanon

YLITORNIO: E. Lanko

ROI ja MLK: M. Jauhiainen, J. Jokimäki (JJ), H&O. Junila (HJ&OJ), Y. Karjalainen, E. Liikala, M. Melamies, I. Mikkonen, E. Niemelä, J. Niskala, V. Nivala, P. Punnonen (PP), P. Rajala, M. Salminen, K&U. Takanen ja H. Uotila

PELLO: J. Alaniemi, J. Halonen (JH), M. Knuuti (MK), K. Koivuranta ja S. Niva

KOLARI: J. Anttila, H&J. Eeronheimo, S. Forsten, M. Jaako, M. Kuivala, M. Kujala, M. Kulmala, R. Luosujärvi, M. Mela, K. Mäkelä, M. Pääkkölä, P. Qvick ja N. Risto

SALLA: K. Mikkola

KEMIJÄRVI: S. Saari

KITTILÄ: J. Takalo (JT)

MUONIO: M. Kallio (MK), M. Kotakorva ja J. Lihtonen

UTSJOKI: E&J. Aikio (EA&JA) ja A. Valle (AV)

PARHAAT KIITOKSET HAVAINTOJEN LÄHETTÄJILLE!

KONE KALE
95700 PELLO PUH. 995 - 12841

TIEDONANTOJA

Lapinpöllö kylästelee Kätksuvannossa

Juhani Lihtonen

Peräti huonon myyrävuoden ja petolinnuista köyhän kesän jälkeen liikahtivat vanhan lintumiehen veret itsenäisyyspäivän hämärässä (6.12.1980) kun lapinpöllö ilmestyi pihapiiriimme. Arvokkaasti, vähääkään ihmisistä välittämättä se metsästi Muonionjoen rantaniittyjen ja pakettipeltojen yllä, istuskeli välillä pitkään sähköpylväiden päässä, käväisi kerran naapurimme kylmilleen jääneen talon savupiipun päällä, pudottautui siitä matalaan liitoon ja jatkoi sitten pyytöään. Joulukuussa näimme sen kolmasti (6-7 ja 13.12) ja tammikuussa se on lennellyt tässä näkösaarella parina päivänä (6 ja 22.1). Muutkin kyläläiset ovat sen havainneet, tosin nimittävät sitä viirupöllöksi. Sen sijaan eräs enontekiöläinen poromies määrittä sen oikein nimittämällä sitä sen saamenkielisellä nimellä: ranes-skuolffi (harmaja tunturipöllö).

Mikään kovin harvinainen eläjä ei lapinpöllö tällä perällä ole. Mainitseehan Länsikairan lintumiesten nestori, aluemetsänhoitaja Justus Montell tutkimuksessaan vuodelta 1917 useita eri havaintoja juuri näiltä seuduilta, Kätksuvannostakin pari pesäloystoa. Kirjoittaapa hän vielä näinkin: "Sekä syksyisin että talvisin lapinpöllö nähdään silloin tällöin kylissä. Se ei ole erityisen arka ja sen vuoksi se joutuu usein pahantapaisten poikien luotien uhriksi."

Minulle tämä on neljäs lapinpöllöhavainto parinkymmenen vuoden aikana täällä Länsikairassa. Erityisen mieluisa vieras lapinpöllö on miltei aljuna omassa pihapiirissä ja kantaahan tämä komea otus samalla mukanaan viestiä paremmasta myyrävuodesta.

Merimetso ja pikkulokkeja Luirojoella

Heikki Kauhanen

Kesällä 1980 meloin Martti Kolkan kanssa Luirojokea alavirtaan. Saa-uessamme 25.6. iltapäivällä Kahdenputaanvuopajalle, nousi vesikiveltä lentoon merimetso (Phalacrocorax carbo), joka pukunsa värityksen perusteella osoittautui vanhaksi yksilöksi. Samaan aikaan vuopajalla pyydysteli hyönteisiä kaksi paria pikkulokkeja (Larus minutus) noin 20 naurulokin (L. ridibundus) seurassa. Kyseinen havaintopaikka on Koitelaisenkairan kaakkoislaidalla ja runsaan peninkulman etäisyydellä Lokan altaasta.

Räkättirastas talvehti Utsjoella

Jouni Aikio

Menneen talven 80-81 sää oli Utsjoella melko tavanomainen. Muutama pitempi pakkasjakso ajoittui keskitalvelle. Talven tuloa saatiin odotella ehkä tavallista pitempään. Noin viidentoista Tunturi-Lapissa talvehtivan lintulajin joukossa oli tällä kertaa melkoinen yllätys, räkättirastas! Rastas-havainnot kertyivät ajalta 14.1.-28.2, melko tarkalleen samassa paikassa joka kerta, 35 km Utsjoen kk:stä etelään, Korretojalta.

Oikeastaan ensimmäisen kerran rakätti antoi vihiä itsestään jo ennen joulua, kun lähdin tavanomaiselle hiihtoreissulle ottamaan selvää, mitä luonnossa liikkuu. Erään puron varrella lumella olleet siivenhuikaisut ja jalanjäljet kiinnittivät huomiotani, mutta kun en voinut juuri arvaillakaan mikä otus ne oli jättänyt, unohdin jäljet.

Epäilykseni ja mielenkiintoni heräsi uudelleen 14.1.81, jolloin ensimmäisen kerran pääsin linnun näkemään. Kaamosaikainen hämähä ei suonut parhaat havainto-olosuhteet ja hieman epävarmaksi havainto tuolloinkin jäi. Tuosta päivästä lähtien, aina kun kotipuolella pistäydyin, lähistön sulapaikat kävin tarkastamassa. Tammikuun 24. päivänä näin linnun seuraavan kerran. Tuolloin ei mitään muuta mahdollisuutta jäänyt, Utsjoella talvehti todella räkättirastas. Viikon välein 1.2. ja 8.2. kävin tätä sinnikäästä ystävääni tapaamassa, tosin kovin lähelle se ei minua päästänyt.

Talvilintulaskennassa Ari Vallen kanssa 28.2. näin linnun viimeisen kerran, tuolloin se oli huomattavasti aikaisempaa kesympi. Kaikilla edellämainituilla havaintokerroilla on hyvin paljon yhteistä: kellonaika oli yleensä 12-13.00, paikka sama maan alta tuleva puro. Jälkiä tosin löytyi myös kilometrin päästä tuosta puron sulasta kohdasta. Pakkasta oli joka kerta vain -5...-15 C.

Ei tietenkään voi vetää suoraan sellaista johtopäätöstä, että räkättirastas liikkuu vilkkaammin lauhalla säällä, sillä lintumieskin liikkuu mieluiten silloin kun ei kiikarin linssi jäädy ja nenän päässä säilyy tunto.

Epäselväksi jäi, talvehtiko Utsjoella useampaa kuin yksi yksilö. Korretojalla tehdyt havainnot koskevat melkoisella varmuudella samaa yksilöä. Räkätin tapaista ääntelyä kertoi kuulleensa Ari Valle 31.1. noin 10 km:n päässä ko. ojaista. Olisikohan tällöin ollut kyse samasta yksilöstä? Kuinka laajalti räkätti on liikkunut?

Paikalla, missä räkättirastas asusti on pienellä alueella neljä sulaa, joista jälkiä löytyi. Vaikkei räkättirastas olekaan vesilintu eikä kahlaaja, ei tätä talvehtijaa tavattu muualta kuin matalassa sammalta kasvavassa purossa. Se hankki ravintonsa sammalista jotka se kiskoi kiville ja lumel-

le. Söikö se sammalta vai löysikö joitakin hyönteisiä sammalista, se ei minulle selvinnyt.

Ravinnonsaanti oli varmasti hankalaa ja selviämistä -40 C pakkasissa heikossa ravintotilanteessa voi pitää ihmeenä. Saattoivathan tuollaiset pakkaset kestää yhtämittaan jopa viikon yötäpäivää. Useinhan marjat houkuttelevat myös räkättirastaita jäämään lumisiin maisemiin, mutta Utsjoella tälle linnulle ei ollut tarjolla pihlajanmarjoja ja muut marjat olivat syvällä lumen alla.

Kun lintuvihkoani selailin taaksepäin, löysin vielä 16. päivästä marraskuuta erään havainnon, joka näin jälkeen ajatellen saattaisi koskea myös räkättirastasta. Havainto on vihkossani kysymysmerkillä varustettuna koskikara.

Tiettävästi räkättirastas ei ole aikaisemmin talvehtinut Utsjoella. Menneenä talvena muistelen sanomalehdissä olleen tietoja ainakin Kittilässä ja Rovaniemellä viivytelleistä ja talvehtineista räkäteistä. Pohjolan Linnut Väriskuvien-teos tietää kertoa räkättirastastaan talvihavainnoista Pelkoseniemellä 22.1.51, 1 yks. (Salkio). Norges Fugler-teoksen mukaan 6.1.86 on tavattu 3 räkättirastasta Vadsössa, n. 100 km Utsjoelta koilliseen Varangivuonon rannalla.

Lintuharrastusopas ilmestynyt

Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton ja Luonto-Liiton yhteistyönä julkaistu LINTUHARRASTUSOPAS on ilmestynyt. A 5-kokoisen oppaan ovat toimittaneet Juha Tiainen ja Patrick Hublin. Oppaan sivumäärä on 238 sivua ja sen sisällys on seuraavanlainen:

ESIPUHE

LINTUEKOLOGIAA

Sopeutumien ja sopeutumien
Kari Vepsäläinen
Lintujen elämäntieto
Juha Tiainen
Parvikäyttäytyminen
Juha Tiainen
Miten lintuyhteistö muodostuu?
Yrjö Haila

ALKUTAIPALEELLA

Ornitologinen tutkimusalue
Tapani Lahti
Muistiinpanot
Juha Tiainen

TUTKIMUSSOPIMUS OMAN HÖYHENPAKKAUKSEN KANSSA

Pönttölintututkimuksista
Antero Järvinen
Yölaulajat
Pertti Koskimies
Pöllöt
Hannu Pietiäinen
Päiväpetolinnut
Dick Forsman
Tikkojen mielenkiintoinen maailma
Tuomo Hurme ja Sauli Sarkanen
Miten hippiäiset selviävät talvesta?
Yrjö Haila
Talviset tiaisparrvet
Timo Pakkala ja Erkki Virolainen
Talvipuron koskikarat - ja vähän pesivistäkin
Jouko Pihlainen
Varislinnut
Timo Törmälä
Lepäilevien muuttokahlaajien tutkiminen
Markku Vickholm
Miten saalistus onnistuu?
Seppo Kuusela
Petolintujen ravintotutkimuksista
Heikki Henttonen
Linnut ja kasvien leviäminen
Tapio Lindholm

LAAJEMPIEN TUTKIMUSTEN PARISSA

Lintujen laskenta
Juha Tiainen ja Yrjö Haila

Pesäkortit, rengastus ja populaatiotutkimus
Juha Tiainen
Lintuasemat
Mikko Ojanen

LINTUJEN SUOJELUN ONGELMIA

Ympäristöjen muutokset lajien uhkana
Jarmo Piironen
Uhanalainen Itämeri
Juha Valste
Lintujen suojelu
Juha Valste

JÄRJESTÖTOIMINTAA

Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto ja sen paikallisyhdistykset
Antti Karlin
Luonto-Liitto ja Luontopiirit
Patrick Hublin
Lintukurssi - johdatus lintujen tuntemukseen
Juha Tiainen

JULKAISTUA LINTUTIETOA

Suomalainen lintukirjallisuus
Esa Lehtikoinen
Akateeminen ornitologia - luettelo ornitologista opinnäytteistä
Esa Lehtikoinen.

Opasta on tilattu pieni määrä LLY:lle, josta sitä voi tilata hintaan 40 mk/kpl. Tiedustelut Osmo Junilalta.

Ilmestyneitä Lintulehtiä

AVES nro 1/81
Aves-Kilta ry.

Sisältö: Toimituksen palsta. Toimintakertomus ja tilit 1980. Koillis-Hämeen talvilinnut 1980/81. Viirupöllöstä Kuhmalahdella 1963-80. Pöllöjen pesintätuloksista 1973-80. Tiedonantoja. Lintuhavaintoja marras-helmikuulla -80/81.

CORVUS 1981
Porvoon seudun lintuyhdistys ry.

Sisältö: Puheenjohtajan palsta. Uudenmaan tärkeimmän joutsenjärven loppu. Vesihankkeista päätetään salaa. Kevään 1980 ensihavainnot. Sikosaari - erämaaluontoa kaupungin rajojen sisällä. Uudistettu havaintojen kokoamisjärjestelmä PSLY-BNFF:n alueella. Pöllöpöntön kertomaa. Tiedonantoja. Toimintasuunnitelma vuodelle 1981. Toimintakertomus 1980. Talvilintulaskenta Porvoossa. Katovuosi pöllöjen pesinnässä. Lintujärvien investointi 1979-1980. Pernajanlahden rauhoitusta koskevat valitukset yhä KHO:ssa. Huuhkaja rauhoitettava koko vuodeksi.

JÄSENTIEDOTE nro 1/1981
Keski-Pohjanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry.

Sisältö: Lukijalle. Tuokio lokakuista sunnuntaita. Palokärjen pesintä pöntössä. Eräiden keskipohjalaisten järvien linnustosta v. 1979. XII rengastajakokous Teiskon Murikassa 17.-18.1.1981. Turkinkyhkykannan kehittyminen Keski-Pohjanmaalla 1960-1980. Lestijoen koskikarat. Pöllövuosi 1980 Keski-Pohjanmaalla. Tunnetko pesät? Tankarin Lintuaseman toiminnasta 1980. Lintuhavaintoja Keski-Pohjanmaalla 1980. Keski-Pohjanmaan Lintutieteellisen yhdistyksen säännöt.

LINTUMIES nro 1/81
Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto

Sisältö: Lukijalle. Allin monet kasvot. Varpushaukan muutto suomalaisen rengastusaineiston kuvaamana. Silvolan tekoaltaan merkitys vesilinnuille. Vetoisuus pikkuarvuksesta. Harmaalokin vaikutuksesta selkälokin poikastuottoon. Lokkiopas tekeillä. Minä ja linnut: Olavi Hildén. Uutisia lintuasemilta. Ulkomailta. Huuhkajahistoriaa. Lehdistikatsaus. Määrityskilpailu. Kirjallisuutta.

VUOSIRAPORTTI 1980
Merenkurkun Lintutieteellinen yhdistys ry.

Sisältö: Esipuhe. Miten linnut suunnistavat. Tämän päivän lintujen suoje-lun ongelmat. Merenkurkun alueen lintujen ympäristömyrkyistä. Talviruo-kinnan merkityksestä merikotkille. Pöllöjen kuunteluilta 7.3.1980. Kevät-muutto 1980. Merkkikilpalun tulokset. Kesähavainnot 1980. Kesän 1980 pönttöpesintä. Havaintoja Fladanin tornilta 3.5.-23.9.1980. Yleiset muu-tontarkkailupäivät. Merenkurkun petolinnut vuonna 1980.

SIIPRIKKO nro 1/81
Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys ry.

Sisältö: Jäsenkyselyn tuloksia. Toimintakertomus vuodelta 1980. Tulos-laskelma 1.1.-31.12.1980. Toimintasuunnitelma 1981. Friendship between English and Finnish Bird Club Members. Valokuvaaja Hannu Hautalan haastattelu. Lapinpöllövetoomus. Tiedotusasioita. PKLTY:n jäsenluettelo. Yhdistyksen kirjastosta.

SUOMENSELÄN LINNUT nro 1/81
Suomenselän Lintumiehet ry.

Sisältö: Lukijalle. Suomenselän haukat 1980. Suomenselän pikkunisäk-käät 1980. Suomenselän syys- ja talvilintulaskennat 1980/81. Lintuvalo-kuvakilpailu. Haukanpesiä rakentamaan. Ruotsalainen "Suomen linnut". Pöllöjen esiintyminen Suomenselällä v. 1980. Lintuharrastajan muistio. Rengastajakokous Teiskossa. Seinänsuun lintuaseman toiminta 1980. Ku-vausretki Hailuotoon 23.-25.5.1980. Lintuhavainnoinnista jotakin. Kauha-van Alajoen lintuasematoiminta 1980. Ilmestyneitä lintulehtiä. Lintuhavain-toja. Mikä laji?

TRINGA nro 1/81
Helsingin Seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry.

Sisältö: Uudet tuulet, vannat virret? Lintukevät 1980. Yömuutosta Helsin-gin seudulle 1969-1980. Yhdistysasia. Ohjeita pöllöretkelle.

AUREOLA nro 1/81
Pohjois-Pohjanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry.

Sisältö: Lukijalle. Lintujen kevätmuutto Pohjois-Pohjanmaalla 1980. Muu-tontarkkailupäivä 27.4.1980 Pohjois-Pohjanmaan rannikolla. Carduelis- ja

Loxia-muutto Pattijoella kesällä ja syksyllä 1979. Sorsastus - eräs tapa levittää lyijyä Luontoon. Piirteitä Kanadan luonnosta ja linnustosta. Arktisen muuton yhteistarkkailu keväällä 1981. Lintuharrastajan muistio.

HIPPIÄINEN nro 1/81
Suupohjan Lintutieteellinen yhdistys ry.

Sisältö: Lintuasema Gåshällanilla. Kevätmuutto Suupohjassa 1980. Yhteenveto Karijoen pesivästä linnustosta 1980. Vaelluslinnuista Suupohjassa syksyllä 1980. Muuttolintuja on saapunut. Soiden lokkilinnut. Rariteetti-raportti. Sieltä - täältä.

KANTA-HÄMEEN LINNUT nro 1/81
Kanta-Hämeen Lintumiehet r.y.

Sisältö: Lintumieskö häiriöksi? Toimintakertomus vuodelta 1980. Lintujen kelpaa asua Riihimäellä. Talvilintulaskennat 1981 Kanta-Hämeessä. Kanta-Hämeen yölalajat 1980. Lapinpöllöhavainnot talvella 1980-81 Kanta-Hämeessä. Lintuhavainnot.

KESKI-SUOMEN LINNUT nro 1/81
Keski-Suomen Lintumiehet r.y.

Sisältö: Lukijalle. Keski-Suomen huuhkajaselvityksen alkuvaiheet. Koskikaran talvisesta esiintymisestä Viitasaarella. Lintusyksy 1980. Lintuhavainnot kerätään. Toimintakalenteri. Kirjallisuutta. Lintupulmat. Tiedonantoja.

LINTUMIES nro 2/81
Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto

Sisältö: Kesäaamu. Hollolan Vesijärven linnustotutkimuksen tuloksia. Korsika - lintujen ja tutkijoiden pulmia. Euroopan rengastusprojekti - kohdelajeina ruokokerttunen ja punakylkirastas. Yölaulajaprojekti 1980. Tilastomatematiikan alkeita 1. Petolintujen syksyisestä pesänrakentamisesta. Tiedonantoja. Uutisia lintuasemilta. Ulkomailta. Minä ja linnut: Jorma Halonen. Kirjallisuutta.

LINTUVIESTI nro 1/81
Tampereen Lintutieteellinen yhdistys r.y.

Sisältö: Lukijalle, Pirkanmaan lintukevät 1980. Pilaajalinnut. Pohjanmeren

öljykatastrofi vuodenvahteessa 1980/81. Palokärkikö erämaalintu. Tampereen Lintutieteellisen yhdistyksen jäsenet 12.3.1981. Tiedotuksia.

ORIOLOUS nro 1/81
Etelä-Savon Lintuharrastajat

Sisältö: Tilinpäätöstä. Hirvensalmen linnusto. Atlas Savonlinnan ympäristössä 1974-1979. Arktisten hanhien talvisesta luonnosta. Orioluslaiset 31.12.80.

ORNIS FENNICA nro 1/81
Suomen Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Sisältö: Käen ja sen säännöllisen isäntälajin rinnakkaisevoluutiosta. Keräkurmitsan hautomisrytmistä ja käyttäytymisestä Norjassa. Räkättirastaan, tilhen, kottaraisen, punatulkun, taviokuurnan ja isokäpylinnun ruoansulatuskanavassa, sydämessä ja siivissä ilmenevistä sopeutumista. Kirjallisuutta.

SATAKUNNAN LINNUT nro 1/81
Porin Lintutieteellinen yhdistys r.y.

Sisältö: Lukijalle. Yhdistysasia. Lintuharrastaja ja ympäristönsuojelu. Värjättyjä kahlaajia. Käpylintujen pesinnästä Elvan suolla. Lapinpöllöt vaelluksella. Telkän poikaset lähtevät maailmalle - tarkkailijan kokemuksia ja ohjeita. Pohjolan vaelluslinnut - vuosiraportit 1976-79 myytävinä. Muuttontarkkailupäivän 26.4.1980 tuloksia. Mehiläissyöjä Yyterissä. Linnukototähystin. Talvilintulaskenta 1980/81. Palokärjen talinsyönti. Fasaanien myöhäistä pesintää. Yyterin lintuvuosi 1980. Neljännesvuosisata talvilintulaskentaa.

SIIPIRIKKO nro 2/81
Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys r.y.

Sisältö: Kevätmuuton kulku 1980 Pohjois-Karjalassa. 27.5.1980 Höytiäisen kanavalla - Arktikamuuton juhlaa. Kevätmuuton yhteishavainnointipäivä 26.4.1980 Pohjois-Karjalassa. Höytiäisen kanavan suiston havainnotjakso keväällä 1980. Polvijärven "alaosasto" toimii? Pesät korteille. Hallituksen tiedotuksia. Tiedonantoja. Sinustako Pohjois-Karjalan pinnakuningas 1981?

SIIVEKÄS nro 1/81
Pohjois-Savon Lintumiehet

Sisältö: Lukijalle. Rautalammin etelä-Konneveden vesi- ja rantalinnusto. Hiiripöllön saaliskäyttäytymisestä. Pöllöjen esiintyminen ja pesintä Pohjois-Savossa vuonna 1980. Tiedonantoja. Yhdistysasia.

LUETTELO LAPIN LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN ARKISTOON KOKON VAIHTONA TULEVISTA LINTULEHDISTÄ

APLA	Karkkilan Lintututkijain Kerho
AUREOLA	Pohjois-Pohjanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry.
AVES	Luonto- ja lintuharrastusyhdistys Aves-Kilta ry.
CORVUS	Porvoon seudun lintuyhdistys ry.
EMÄPITÄJÄN ORNITOLOGI	Valkeakosken Lintuharrastajat ry.
HIPPIÄINEN	Suupohjan Lintutieteellinen yhdistys ry.
KAINUUN LINNUT	Kainuun lintutieteellinen yhdistys ry.
KANTA-HÄMEEN LINNUT	Kanta-Hämeen Lintumiehet ry.
KESKIPOHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY:N JÄSEN- TIEDOTE	
KESKI-SUOMEN LINNUT	Keski-Suomen Lintumiehet ry.
LINTUKYMI	Kymenlaakson Lintutieteellinen yhdistys ry.
LINTUMIES	Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto
LINTUVIESTI	Tampereen Lintutieteellinen yhdistys ry.
MERENKURKUN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY:N VUOSI- RAPORTTI	
ORIOLOS	Etelä-Savon Lintuharrastajat Oriolus ry.
ORNIS FENNICA	Suomen Lintutieteellinen yhdistys
ORNIS KARELICA	Etelä-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys ry.
PÄIJÄT-HÄMEEN LINNUT	Päijät-Hämeen Lintutieteellinen yhdistys ry.
SATAKUNNAN LINNUT	Porin Lintutieteellinen yhdistys ry.
SIIPIRIKKO	Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys ry.

SIIVEKÄS
SIRRI
SUOMENSELÄN LINNUT
TRINGA

Pohjois-Savon Lintumiehet
Kemin Lintuharrastajat Xenus ry.
Suomensejän Lintumiehet ry.
Helsingin Seudun Lintutieteellinen
yhdistys Tringa ry.

UKULI (ent. Tiedon Antaja) Turun Lintutieteellinen yhdistys ry.

Lisäksi arkistoon tulee paikallisyhdistysten jäsentiedotteita. Tietoja jäsenlehdistä ja -tiedotteista antaa vaihtotoiminnan hoitaja Osmo Junila, os. Lapinkävijäntie 1 as 2 96100 ROVANIEMI 10.

TULEVAA TOIMINTAA

Syysmuuton joukkohavainnointi lauantaina 12.9. klo 6-15.
Syyskokous ja -retki Torniossa 26.9. Kokoontuminen Pirkkiön koululle
klo 12.

Tampereen Lintutieteellinen Yhdistys ry:n
10-VUOTISJULAKAISU

LINTUVIESTI ilmestynyt

Lehti on kirjapainoasuinen, 84 sivuinen, valokuvallinen numero, joka sisältää seuraavat artikkelit: Tampereen lintutieteellinen yhdistys 10 vuotta - katsaus tamperelaiseen lintuharrastustoimintaan, Koskikaran talvisesta esiintymisestä Pirkanmaalla 1963/64-1979/80, Muuttolintujen saapuminen Pirkanmaalle 1950-1979, Kuukkelin levinneisyydestä Pirkanmaalla 1960-1980, Helmipöllön populaatiodynamiikasta ja pesimisbiologiasta Pirkanmaalla 1961-1980, Lehto- ja viirupöllön pesintä Pirkanmaalla 1980, Yölaulajarengastus Pirkanmaalla, Huuhkajan esiintyminen ja pesintätulos Pirkanmaalla 1980 (sis. myös katsauksen 1966-1980), Lintuatlas päättyi, Pirkanmaan lintujen lajiluettelo.

Lehden hinta on 15:- mk (+ postikulut). Tilaukset: TaLY/A.O. Salonen, Jokipohjantie 16 A 1, 33800 Tampere 80. Lehti lähetetään postiennakolla.

Lapin Maakuntamuseo, Luonnontiet-osasto

Koskikatu 18 A
96200 ROVANIEMI 20

★ KALUSTE- JA LEVYALAN ERIKOISLIIKE ★

PUUSEPÄNLIIKE VELI KANTOLA

96300 Rovaniemi 30 • Hallitie 1

Puh. 15611

★ SERLA KALUSTEET

★ IKI-LEVYT

★ IKKUNAPENKIT

★ ERIKOISKALUSTEET

★ RAKENNUSLEVYT

★ PINNOITETUT LEVYT

Ylitornio puh.995-31189
Pello puh.995-12075
Tornio puh.980-446944

vaatehuone
Pellon Pukimo

market PELLO
YLIRANTA PUH 12341
12342

K-Suurvalinta Armas Kristo
K-rauta, Pellonhovi
Pello puh. 995-12321

Raja-Foto
Pello puh. 995-12755

Leikkiväline
Eero Mäntyranta Oy
Pello puh. 995-12191

Rakennusliike
Mäkikyröt
Pello puh. 995-12821

Veljekset Alaniemi
Bussi- ja taksiliikennettä
Turtola puh. 995-84119

Turtolan Konepaja
om. Toivo Jaaranen
Turtola puh. 995-84166

Pantsarin Kone Oy
Saha ja höyläämö
Pello puh. 995-12420

Lohinivan Linjat Oy
Pello ja Ylitornio puh.995-12270

Pellon Kukka- ja Siemenkauppa
om. Helvi Vikeväinen
Pello puh. 995-12057

Vaattavaaran Sähkö Ky
Sieppijärvi puh. 995-51005